

Milyen lesz az új állatkert?

— Saját tudósítónktól. —

Két esztendeje mult már, hogy a főváros magára vállalta azt az európai feladatot, a melyet az istenben boldogult »Állat- és Növényhonosító Társaság« egész negyvennégy esztendő élete alatt nem tudott megvalósítani, hogy tudniillik kultur-értelemben vett állatkertet adjon ennek a készülő

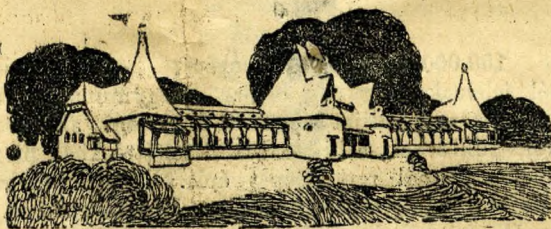
A közepes és kisebb mátskafélék háza.

világvárosnak. A Növényhonosító Társasággal azonban nem lehetett a fönnálló jogviszonyokat rendezni, mert a társaság horribilis összegeket kért megváltások czimén. De ezek régi dolgok. Azok a lelkes férfiak, a kik szükségét érezték, hogy ez a kulturkérdés megoldassék, módját találták annak is, hogy ezeket a nehézségeket elhárítsák. A Növényhonosító Társaságtól ötvenhatezer koronával váltotta meg a főváros a régi állatkert romjait és egyidejűleg rendezte azokat az igényeket is, a melyet Wampetics támasztott szerződése alapján a kimult társaság jogutódjával szemben. A főváros mindenekelőtt megszüntette a Wampetics-féle vendéglő monopóliumát, olyképpen, hogy a tizesztendő új szerződést ehhez a feltételhez kötötte. A vendéglő évi bére ma tizenhatezer korona, tehát olyan potom olcsó, hogy ezért bizony érdemes volt a főváros ultimátumát elfogadni. A főváros viszont úgy kártalanítja magát a Wampetics-féle olcsó kényszerszerződés mellett, hogy bent az állatkert területén is létesít üzleti helyiségeket. Ezek a kellemetlen alkudozások előzték meg azt a lelkes és szép munkát, a mely most a régi állatkert területén folyik s a melynek örvedes eredménye az lesz, hogy a jövő esztendő elején Budapest fővárosa átadhatja rendeltetésének európai nivóju, gyönyörű szép, új állatkertjét.

A főváros egy millió kétszázötvenkétezer koronát szavazott meg erre a célra és az eszme megvalósítására egy bizottságot küldött ki. Ez a bizottság két év alatt rendkívüli munkát végzett. Az új állatkert építkezései annyira előrehaladtak már, hogy a kerítésen túlról szinte ellenállhatatlanul csábít az érdeklődésre a sok fantasztikus és exotikus formájú épület, vár, rom és sziklacsuc. A kérdés közérdekű lévén, felkerestük Lendl Adolf dr. egyetemi tanárt, a készülő új állatkert tuda-

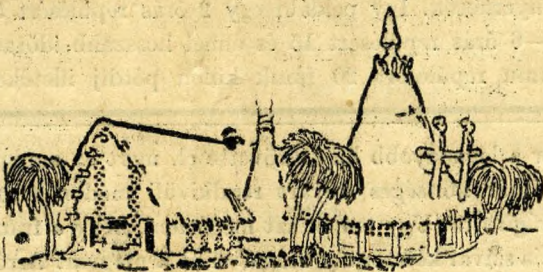
területének egy részével és a czirkusz egész területével megnagyobbodott. A czirkusz megmaradt ugyan kitelepítése után is az állatkert egyik sarkában és pedig az Óbudavár lebontásával nyert területen, de ez a helyvesztés év tizenhatezer, később pedig huszonnégyezer korona bérhasznót jelent az állatkert javára. Kitünő technikai ötlettel oldották meg az új állatkert tervezői a vasut közelségének kellemetlen kérdését is. A szinte megoldhatatlannak látszó kérdést úgy oldották meg, hogy a területnek a vasut mentén haladó részét egy domblánc alakjában jó magasan feltöltötték és a kis hegység egész tetejét sűrű, zárt facsoportokkal ültetik be. Ezzel elérték azt, hogy a terület változatos külső képét emelték, elfogják a vasut szénporát és kormát, egyszersmind pedig megtompítják a zaját is, a mely a kerítés közelében elhelyezendő állatokat zavarná. Ma persze még mindennek csak a körvonalai vannak meg s ugyancsak jó áttekinthető képességgel kell bírnia annak, a ki az össze-vissza hányt, felturt területről a kész egésznek valamelyes impresszióját el akarja vinni.

Az egyetlen és félreérthetetlen benyomást azonban, hogy az új állatkert tudományos értelem-

Fácános.

ben véve szép, jó és értékes lesz, azt már most is megkapja még a laikus néző is. Lendl tanáré az érdem, hogy az új állatkert nem menaszéria lesz, hanem kulturintézmény, a mely a szórakoztatás mellett megbecsülhetetlen nevelő hatással is bírni fog. Az új állatkertben ugyanis a lehetőség szerint minden állatot természetes életmódjának megfelelő miliőben fognak elhelyezni. A közönséges ketreczek számát a minimumra redukálták; de ötletlenül, pusztán ketrecznek kiállítva ezeket

A struccok háza.

sem helyezték el. Valami dekoratív külsőséget legalább a környezetben még a vasketreczeknek is adtak. Az állatok elhelyezése tekintetében a hamburgi Hagenbeck-czég rendszerét alkalmazták, vagyis nem zárják vasrácsok mögé az állatokat, hanem szabad területeken tartják őket. A közönség minden állatot szabadon mozogva láthat. Az állat semmiben sincs korlátozva, ugyanolyan barlang vagy buvóhely van számára készítve, mint a milyent hazájában szokott meg s ezt a helyet a közönségtől egy kívülről láthatatlan mesterséges szakadék választja el, a mely tökéletes biztonságot ad. Ugyanílyen szabályok szerint készültek a stellingeni állatkert telepei is, a melyeket sok tekintetben mink is mintául vettünk.

Az épületek legnagyobb része már készen van, valamint a sziklacsoportok is teljesen elkészültek már. Még csak néhány kisebb ház és a kapubejáratok vannak hátra. Nemsokára ezek is tető alá kerülnek s az építkezések vezetősége áttérhet a belső berendezések elkészítésére. Egyik-másik épületesoport már e tekintetben is készen áll. Így például a diszes madárház, a melynek magas, tornyos tetőzete a terület egy részét szinte dominálja. A madárház reteszének finom, könnyű hálózata

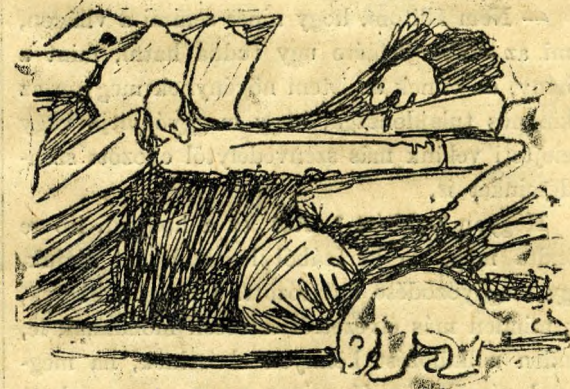
mögött már hangos élet is van, mert a madarak gyűjtésébe már belefogtak. Elsősorban természetesen a hazai madárfajok beszerzésén fáradoznak, mert a külföldi madárfajokat a nemzetközi állatkereskedő czégekől bármikor egyszerre beszerezhetik. A fácsánosban is sok, értékes állatanyag van már együtt. A ragyogó színompájú madarak, a melyek csaknem az egész fajt felölelik, passzió-nátus vadászainkat is bizonyára érdekelni fogják.

Alpesi ház.

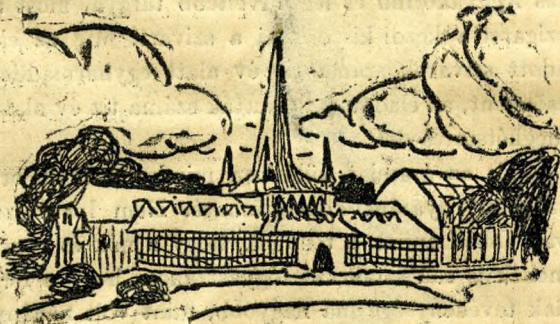
Rendkívül érdekes a struccok számára épült gerendaház is. Olyan stilszerű, mintha egyenesen Afrika kellős közepéből hozták volna valamelyik néger faluból. A teteje zsupfödél, de ez is különös, érdekes munka. Körülötte tág udvarok vannak elkerítve, hogy a hatalmas, futó madarak kényelmesen nyargalászhasanak benne. A meglévő struccfajokon kívül már érkeznek az újak is. Kittenberger Kálmán magyar Afrika-utazó nemrég értesítette ugyanis levélben az állatkert igazgató-ságát, hogy két-három hónap mulva Budapesten lesz és Kelet-Afrikából struccokat hoz az állatkert számára. Kittenberger ezenkívül Kelet-Afrika egyéb nagyobb madárfajtaiból is hoz egy gyűjteményt az állatkert számára.

Egyik büszkesége lesz az új állatkertnek a pálmaház, a melyet a frankfurti pálmaház mintájára készítenek. A nagyszerű, kristálypalotaszzerű épület a tó partján emelkedik, s belső elrendezését, valamint a gyűjtemények összeszerzését a főváros kertészeti igazgatójának, Ilsemann Keresztélynek szakismeretére bízták. A pálmaházban a legjobb és legtrikább fajú délszaki flóra lesz együtt. Valóságos trópusi világ lesz a kristálytető alatt. Ide kerül az a három hatalmas palma is, a melyet a király ajándékozott az állatkertnek, valamint az is, a melyet Zichy gróf fog küldeni. Az ilyen hatalmas, óriási koronájú életörzsek szállítása pedig nem könnyű dolog. Külön e célra való vasuti kocsikat kell majd az államvasutaknak készíttetnie, hogy a szállítást elvállalhassa. A pálmaház körül lesz az állatkert legszebb parkrészlete is. A parkozási munkálatokat még nem kezdték ugyan meg, mert a terület vízvezetéke nincs még készen. A vízvezetési munkálatokat azonban nagy energiával és gyorsított tempóban folytatják, hogy hozzáfoghassanak a kertalakítás munkájához is. Jövő tavaszra kell mindennek a gigászi munkának elkészülnie, hogy az állatkert az első szép napokkal megnyitható legyen. És

A jegesmedvék tanyája.

készen is lesz, mert odakint minden ember, az igazgatótól kezdve az utolsó napszámosig a legnagyobb lelkesedéssel végzi munkáját. Az erdő-részek közül kibukkanó sok érdekes, exotikus épület, a melyek körül mérnökök, munkások sűrűnek, valósággal olyan benyomást tesz, mintha valami vad vidéken raknák le a kultura első nyomjelzőit.

A madarak háza.

mányos munkálatainak lelkét és megkérdeztük őt, hogy milyen lesz Budapest új állatkertje.

A tudós tanár mindenekelőtt megengedte, hogy bejárjuk a kertet és megszemléljük azt, a mi eddig kész. Aztán pedig volt szives magyarázatot és részleteket közölni velünk a tervekről. A mit láttunk, az már most, készületlenségében is nagyarányú és érdekes. Mindenekelőtt megemlítjük, hogy az új állatkert területe a régi Óbudavára

A pálmaházról indulva a tó szélétől a cirruszig lesz az emlősök helye. Csaknem szembe a pálmaházzal van a kisebbik sziklacsoport, a gránitnak és a gneisznak természetű utánzata. Ezen fognak az északvidéki, főleg a norvégiai, grönlandi és szibériai állatok tanyázni és pedig fehérgöngy nyirfacsoportozatok között. A sziklatetőn lévő kis alpesi ház körül a magas hegyvidékek egész flórája látható lesz, maga a házikó pedig vadászati mu-

Romok a dombhaton.

zeumnak lesz berendezve. Hogy a sziklákon elhelyezett állatokat a közönség közelről megismerhesse, sétaut fog rajta keresztül vezetni. Ennek a csoportnak a legszebb része lesz a jegesmedvék tanyája. A hatalmas sarki állatok mesterséges jég-hegyek és kristálytömbök között egészen szabadon fognak tanyázni. A hely egy mély szakadék, a melynek meredek sziklafalai fogják körülzárnai a vérengző bestiákat. Ugyancsak itt van, egészen a jegesmedvék tőszomszédságában a fókák fjordja. Maga a sziklacsoport alul barlangszerűen üres és ebben az óriási helyiségben a sarki tenger eleveiben nem mutatható állatóriáinak preparált példányai lesznek láthatók; így egy óriási bálna és több hatalmas méretű delfin.

Sziklás hegy a nagy ragadozók barlangjaival.

Nem messzire ettől a csoporttól áll a régi állatkert büszkesége, a szakadozott falu rom. Ez lesz a baglyok, hollók, sakálók és hiénák otthona. A rom dombja alatt egy tágas vízmedence készül a vidrák számára. Körülbelül az egész telep tengelyébe esik az új állatkertnek majdnem legnépszerűbb épületcsoportja, a majomház. Ez lesz egyik legnagyobb épülete is a kertnek. Előtte, és pedig a déli oldal felől, napsugaras terecske lesz, hogy a külső ketrecek mennél több fényt és meleget kapjanak. A majmok gyűjteménye természetesen nagyon gazdag lesz, és lesz benne sok szép ritka példány is. Így egy pár nagyobb fajta csimpánz és ha csak lehet, orangután is. Hogy gorillára telik-e majd a szerény anyagi eszközökből, az legalább is kétséges. Tul a majomházon emelkedik a nagyobb sziklacsoport, a mely mészkő- és dolomit-utánzat. Ezen lesznek elhelyezve a trópusi éghajlat állatfajai és pedig igen eredeti és egészen

Az oroszlanok és tigrisek barlangja.

újszerű módon. A hegy körül ugyanis néhány széles és terjedelmes barlangszerű hasadék van hagyva, a melyekbe kívülről be lehet látni. Ezekben a barlangokban lesznek az oroszlanok, tigrisek és a többi nagy vadak. Rácsozata, ketrecre a helynek nem lesz, úgy hogy az állatok teljesen szabadon mozoghatnak s a közönség természetes életmódjuk közben láthatja őket. Ez az elv az, a mire az állatkert vezetősége mindenben törekszik. A

A vadkecskefajok hegycsúcsa.

természetet mutatni be minden mesterkedéssel. A hegycsoport csúcsa a kecskeféléknek és a zergéknek van fentartva, a melyek szintén korlátozotlan szabadságot fognak élvezni.

Egyik legkedvesebb kis helye lesz az új állatkertnek az a pompás apró házikó, a melyik ennek a hegycsoportnak van az oldalába ragasztva, mint valami fecskéfészék. Tejcsarnok lesz benne és terraszán bizonyára állandóan sok lesz az uzsonnázó, pihenő publikum. Nagyon kedves és poétikus ötlete az igazgatóságnak, hogy a háziállatok minden fajtáját e kis házikó körül helyezte. el Ugyancsak ennek a közelében van az erdei vadászház formájára épített szárvasház, a melynek nagy nyílt udvarain a világ valamennyi dámvad- és szarvas-fajtája együtt fog békén letelepedni. A zsiráf-ház északafrikai török stílusban épült és szintén nincs messze a szarvasok csoportjától.

Falusi ház a baromfiudvarban.

Mellette van a tevék háza, a mely egyszerű, de nagyon érdekes kisázsiai istállóépület. Talán a legérdekesebb és egyszersmind legdiszesebb épülete az egész telepnek a kék majolika kupolás, faragványos, aranyozásokkal ékes arabs mecset, a mely az elefántok, az orrszarvu és a közkedvelt, híres, nevezetes Jónás, a régi állatkert viziló példányának befogadására készült.

Most vannak építés alatt ezeken kívül a zebrák és a kutyák óljai. Meg kell itt jegyeznünk, hogy az ólak és aklok igen ügyesen vannak mindenütt a természetes milióban elhelyezve, úgy hogy sem a szépérzékét, sem pedig a hely kertszerűségét nem bántják.

A tópartra szintén van még egy nagy érdekesség tervezve. A kigyók és a krokodilusok háza. A cölöpökön épült kis épület könnyű tetejét bambusz nád-oszlopok tartják. Köröskörül széles folyosó fut körül. Pompás, igazi kis indiai ház, a mely bizonyára nagy vonzóereje lesz az állatkertnek. A kis ház előtt a tó parányi öblét vasrácsos-zattal fogják elkeríteni és nyáron oda engedik be a krokodilusokat lubiczkolni. Ez bizonyára nem utolsó látvány lesz. Krokodilok a szabad vízben. A kis indiai épületben lesz az akvárium is. Az akvárium bejárata előtt a közönség számára kioszkot nyitnak. Ott fog állani a zenepavillon is és a nagy nyitott sétafolyosó.

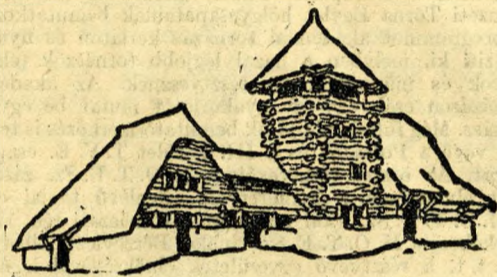
A szarvasok és őzek háza.

A legtöbb házat *Zrumetckzy* Dezső és *Kós* Károly építészek tervezték külföldi tanulmányok alapján. Az érdekes elefántházat *Neuschlosz* Kornél dr. Az uthálózat rendkívül czélszerű beosztása *Végh* Gyula mérnök igen sikerült munkája. A telep fűtő- és gázvilágítási felszerelése hatvanezer koronába került.

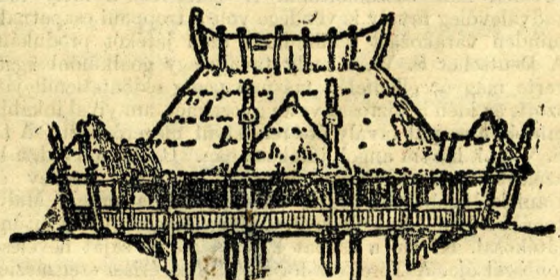
A vastagbőrűek háza.

Mindezek után mint külön érdekességet kell megemlítenünk az igazgatóság tervét, hogy a telepen tenyésztő-farmokat is fognak létesíteni, éppen úgy, mint azt *Hagenbeck* is teszi s ezen a réven remélik, hogy az intézmény számára külön jövedelmeket is fognak szerezhetni. Ilyen üzletága lesz az állatkertnek például a strucc-toll-termelés és az emlős háziállatok fajtenyésztete. Kívánatos lenne, hogy az igazgatóság derék és okos tervei a gyakorlatban is beváljanak.

A bölények ólja.

A munkálatok előrehaladottsága most már aktuálisá tette az állatbeszerzéseket is. Az állatkert igazgatója legközelebb indul is erre a fontos külföldi útjára. Az állatoknak azonban csak egy igen kis részét fogják európai állatkereskedő cégek-nél vásárolni. A legnagyobb részt közvetlenül Egyiptomból, Indiából, Dél-Amerikából és a magas északról fogják készpénzért vagy csere útján beszerezni.

Indiai ház a tóparton.

Most már körülbelül mindent elmondtunk, a mi az új állatkert nagyszerűségeiről elmondható volt. Ha a szép tervek mind megvalósulnak, Budapest látványosabb, a jövő tavasszal, nem csak egy kellemes szórakozóhellyel, de egy európai színvonalu kulturintézménnyel is megszapornak.

Idült alkoholizmusban szenvedőknél a természetes **Ferenc József**-keserűvizet megfizethetetlen. Ha iszákos emberek naponkint a reggeli előtt egy-egy borospohár valódi **Ferenc József**-keserűvizet isznak, nyelvük megtisztul, a halántékon érzett nyomasztó fájdalom megszűnik és az étvágy csakhamar megjavul. A **Ferenc József**-viz állandó használata mellett a beteg nem kívánja annyira az alkoholt, mint annak előtte. — Kapható gyógytárakban és fűszerkereskedésekben. A szétküldési-Igazgatóság Budapesten.